

تورک تاریخ انجمنی
مجموعہ
۱ مارٹ ۱۳۴۰
اون دردیجی سنہ
نومرو ۲ (۷۹)

تکه امارتی

سلطان غیاث الدین کیخسرو ایکسجی دفعہ کی سلطنتندہ آنطالیہ ایله برابر ایچ
ایل ساحلرینی وکلیکیانک بر قسمی ممالکنه الحاق ایلدی (۱). بفتح (۶۰۳)
سنه سنده وقوعبولشدر (۲).

سلطان عزالدین کیکاوس آنطالیہ به مستولی اولان قبریسلیلری دفع ایدوب بلده بی
قورتاردی (۳).

مشارالیهک سلطنتی (۶۰۸) الی (۶۱۶) سنه لرنده اولدیغندن قبریسلیلرک مذکور
ایکی تاریخ بیننده کی سنه لرک برنده آنطالیہ دن طرد و دفع ایدلدکلری آ کلاشیلور.
عزالدین کیکاوس ثانی ایله بایجو نوین آره سنده وقوعبولان محاربه ده سلجوقی
اردوسی منہزم اولمقله مشارالیه عزالدین (آنطالیہ) به قاجوب بعده دکزلی به کیده رک
ازنیق ایمراطورلنی ممالکنه کچمش ایدی ۶۵۴ (۴).

(۶۶۰) سنه سی ینه مشارالیه برادری رکن الدین قلیج آرسلانک اردوسیله
آقسرائیه واصل اولدیغنی وکندوسنک قتلی حقندہ ایلخانک امر ویردیکنی خبر
آنجه آنطالیہ به ککش و بوراده بارینه میه جفنی آ کلادیغندن دکز طریقله کیدوب
ایمراطور میخائل یاله ثولوغو سه التجا ایتشدر (۵).

سلطان عزالدین کیکاوس باغجه سرایده (۶۷۷) سنه سی اوائلنده وفات ایتمکه
زوجه سی (اوربای خاتون) بنت برکه خان ایله شهزاده لری مسعود ، قلیج آرسلان ،
فرامرز (قریمدن قالقوب آماسیه ده اقامت ایتک اوزره سامسونه کلدکلری خبری

(۱) انجمنک عثمانلی تاریخی ، صحیفه ، ۱۸۴

(۲) ابن بیی ، مختصر سلجوقنامه ، (فارسی)

(۳) انجمنک عثمانلی تاریخی ، صحیفه ، ۱۸۰

(۴) انجمنک عثمانلی تاریخی ، صحیفه ، ۵۲

(۵) انجمنک عثمانلی تاریخی ، صحیفه ، ۴۵۷

شايع اولدقده اماسيه واليسى (سيف الدين طرمطاي) در حال حليه سى (كورجى خاتونى) بعض امرا ايله استقبال ايچون كوندرمىشى. اورباى خاتون وشهزادگان اماسيه يه كلوب طرمطاي بىكك محتشم سراينه نازل اوله رق بر آى قدر استراحت ايدىيورلر. طرمطاي اسير اولان اوغلى (سنان الدين موسى) بىكى قور تارمق ايچون مصر حكمداريله مخبره يه مساعده ايتمى (اباقا خان) نزدنده التماس ايچون اورباى خاتونه رجا ايدىيور. بعده اورباى خاتون ، شهزاده مسعودى آلوب آباقا خانك نزدينه كيدىيور اورباى خاتون تبريزه كيدوب حضور خاننده طرمطاي حقنده لازمكن شفاعتى زياده سيلاه ايتمكه (۶۷۷) ده اباقا خان اماسيه واليسى طرمطاي بىكه حكومت مصر يه ايله مخبره ايتمى خصوصنده مساعده ومخبره واستفداى تسريع ايچون عهد سنه آنطاليه سنجاغنى دخى اقطاع ايتمىدى. امير صارم الدين تىكه بىكى انطاليه اميرى نصب ايدن طرمطاي بو سايله ده اوغلى وسائر اماسيه امراسنى تخلص ايدى بيلمىشدر (۱) . ۶۹۹ سنى آناطوليده كى سائر امارتلىر مثللو تىكه بىك دخى اورالره تملك واستيلا ايدرك اعلان استقلال ايلمىشدر.

اوغوللىرى عثمان ومحمود بىكلره تىكه لى دينور حسين بىك بن ابراهيم بىك بن محمود بىك (۷۸۲) سنى رجالتندىر (۲) .

آنطاليه لواسى تاريخنده « ۶۹۹ سنى سنده قونيه سلطانلى منقرض اولدقدن صكره پامفيليا وكليكييا قطع بولنده (تىكه) ناميله بر بىكك تشكىل ايتمى وبازيد ثانى زمانه قدر امتداد ايتمىشدر « دينليور . كذا سجل عثمانيده دينليوركه : (تىكه بىك) سلاجقه انقراضنده انطاليه بىكى اولغله مستقل اولدى . وفاتنده اولاد واحفادى اوراده امير لوا اوله رق (۳۸۰) سنى قدر بقا بولديلىر . بناء عليه اولوا (تىكه ايلي) ديو مشهور اولدى .

تىكه عشيرتى بر قديم تركمان عشيرتيدىر : خوارزمده وسرخس جوارنده مسكون اولوب بر بويى آناطوليده ردوس قارشوسنده يرلشمىشدر . اليوم (تىكه ايلي) دىرلر . تىكه ايلي فرمانده بر سنجاقدر . كرسيى آنطاليه در (۳) . قضاى : آنطاليه مع استانوس

(۱) آماسيه تاريخى ، جلد ۲ ، صفحه ۴۱۷ - ۴۱۸ . تاريخ عيسى

(۲) آماسيه تاريخى ، جلد ۲ ، صفحه ۴۴۵

(۳) لهجه عثمانى (تىكه) كلمه سنى باق .

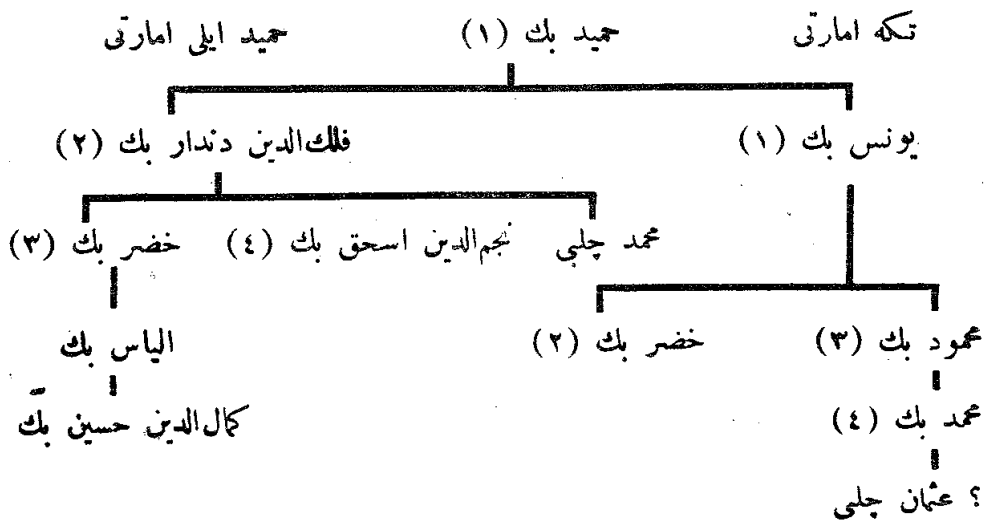
ومورطنه واکراد بوی قاش مع بوجاق وکرمکی ومیللو مع قره حوض وصاری کچیلو وقره قیونلو وقالقانلو قیزیل قیا وبش قوناق مع خاص وسریک مع قره حصار وکتیز عشیرتی المالو مع فنیکه وایکدیر وقاردیج افسکی وسکیر مع دوشنبه وایرلادی علائیه مع نواحی ومناوغات (۱).

آنطالیه شهرینه سلجوقیلرک انقراضندن صکره او بلاد اهاالیسندن بر کیسه حاکم اولمشیدی. بر محل بعیده کیتمک ایچون بر کون شهردن اوزاقلاشان بوشخصی جوارده اولوب دوندار بکه تابع اولان تورکمنلر بفته باصدیروب طوتدیله. آنطالیه شهرینی اللرینه کچیردیله. بوقید تاریخنیک مأخذینی عارف بک مرحوم آتی به اشعار ایدیلان صورتده کوسترر:

« طریق الرشاد الی تعریف الممالک والبلاد . اوضح المسالك سپاهی زاده .

بوروایت ۷۲۱ سنه سنده تألیف ایدیلان تقویم البلدانه احمد بن یاقوت بن عباده الجزری المرشدی الحموی جانبندن ۷۲۳ سنه سنده یازیلان تعلیقاتده آنطالیه حجاجندن نقل اولندیغی بیانیله تحریر ایدلمشدر . بالاده کی آثارک مأخذی تعلیقات مذکورده در . » (۲) .

ایشته بوتاریخندن اعتباراً آنطالیه امارتی حمید بک اوغللرینه انتقال ایلشدر.

۷۲۴ سنه سی تیمورتاش اشرف اوغلی خانداتی محو ایلد کدن صکره حمید بک اوغلی دندار بکک محالکله تعرض ایتدی . دندار بک (اکردیر) ی برافرق

(۱) لهجه عثمانی (تکه ایل) اسمنه باق.

(۲) تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سی ، جزؤ ۱۵ ، صفیحه ۹۴۲

انطاليه قاجدى. تيمورتاش تعقيب ايدوب آنطاليه يى ضبط و دنداربكى قتل ايتدى.
 زير اداره سنده كى محللرى تماماً استيلا ايتدى (۱).

امير چوبان ايله ايلخان اعظم ابوسعيد خان اره سنده ظهور ايدن منافسه نك
 مبدل مخاصمه و محاربه اولديغنى تيمورتاش استخبار ايتد كده مصره فرار و التجا ايتدى.
 دوندار بكك قتلى ائسانده مملكتك بر طرفه اختفا ايدن اوغلى (خضربك)
 بووقعه اوزرينه ميدانه چيقدى. پدري نك زير اداره سنده اولان محللرك انطاليه دن
 ماعداسنى اله كچيره رك حكمدار اولدى (۷۲۸) (۲). ايشته بوسره كذا مختفى اولان
 حميد بك زاده يونس بك آنطاليه يى ضبط ايلش بولنيوردي.

بوتارينخدن اعتباراً حميد بك اولادلىرى ايكي حكومه آيرلدiler. بريسى حميد بك
 اوغلى دوندار بك و مخدومى خضربك حكومتى كه قرماندن ماعدا همان شمديكى
 قونيه و لايته قريب اراضيدر.

ديكرى تكه ايلي ديديكمز آنطاليه حكومتيدر كه حميد بك ديكر اوغلى يونس
 بك طرفندن تأسيس ايدلمشدر.

يونس بكك قاج سنه مقام امارتده قالدغنى معلوم دكلدر. (۷۲۳) سنه سى
 آنطاليه يى زيارت ايدن ابن بطوطه حكمدارك « آنطاليه سلطانى خضر بن يونس »
 اولديغنى و حضورينه چيقدغنى اسير فراش اضطراب اولديغنى حالده سياحى كلمات
 خاطر نوازي و التفات كارى ايله تطيب ايلديكى و صكره كندوسنه احسان
 كوندرديكى سياحتنامه سنده يازمقده در. مذكور سياحتنامه ده آنطاليه حقنده برچوق
 معلومات و يرلمكده در (۳).

خضر بكك و فائيله يرينه برادري محمود بكك سلطان اولديغنى مأمول فقط قاج
 سنه مقام حكمداريده قالدغنى مجهولدر. آنطاليه لواسى تارينخده (۷۶۳) سنه سندن
 (۷۷۴) سنه سده دكين آنطاليه قبرىس قرالى پترو ضبطنده اولوب مذكور ۷۷۴
 سنه سنده محمد بن محمود بن يونسك استرداد ايلديكى مسطوردر (۴).

(۱) تاريخ عثمانى انجمنى مجموعه سى، جزؤ ۱۵، صيفه ۹۴۴

(۲) تاريخ عثمانى انجمنى مجموعه سى، جزؤ ۱۵، صيفه ۹۴۴

(۳) سياحتنامه ابن بطوطه، صيفه ۳۱۴

(۴) انطاليه لواسى تاريخى، صيفه ۶۲

اولیا چلی مشهور سیاحتنامہ سندہ آنطالیہ شہری اوصافندہ اشعار ایلپورکہ:
 « اسکی جامع سلطان علاءالدینکدر . کنیسہ ایتمش قپوسی اوزرہ لسان یونانجہ
 حضرت عیسا دن مقدم بنا اولندیغن اشارت ایتمشیر بغدہ ینہ قپوسی اوزرہ صاحب
 فتحک جامع ایدوکنسہ تاریخ » بسماد الرحمن الرحیم بعد فضل الله تعالی بغایة الله
 العالیہ من فتح انطالیہ بنی جددہذہ الجامع الشریف المبارکۃ المکرم المواہبۃ الوہاب
 امیر المؤمنین السلطان السواحل زمان الدراب والدين محمد بن محمود بن یونس خلدالله
 ملکہ الحادی والعشرون من ذی القعدہ لسنة اربع سبعین وسبعمائہ ومعمارہ
 بلبان الطواشی »

سلطان محمدک قاج سنہ حکمدار اولدینی معلوم دکدر . ۷۹۴ سنہ سی ییلدیرم
 بایزید قرامان اوزرینہ حرکت ایدرکن تکه ایلی تسخیرینی تقدیم ایدوب کرمان
 یولندن عبور ایدوب جنود نامعدود ایله تکه ایلی حدودینہ ورودندہ اول دیار
 کشور سرتسر مسخر اولوب ضبط ومحافظہ سنی فیروزبکہ فرمان بیوروب حمید ایلی
 یولندن قرامان جانبہ کذران اولدیلر (۱) سنہ ۷۹۴ . (تاج التواریخ) ک بالادہ کی
 روایتندن آ کلاشیلپورکہ، آنطالیہ حکمداری منتشا حکمداری مثللو سلطان بایزید
 خان اردوسیله تقرب ایلدیکندہ مملکتی براقوب قرامان یولندن تیمورلنک اردوسنہ
 فرار ایشددر . بوتاریخندہ آنطالیہ سلطانی دہ عثماندر . چونکہ آنقرہ حربندن صکرہ
 قرامان اوغلنک احانہ سیلہ آنطالیہ حکمدارلنی مطالبہ سندہ بولنان بزم تاریخلرک
 افادہ سنہ نظر آ عثمان چلبیدر . بو حالہ (سلطان السواحل) اولان محمد دن صکرہ عثمان
 آنطالیہ حکمداری اولمش، ۷۹۴ سنہ سندہ بو خاندانک تاریخ انقراضی بولنمشدر .

مقالہ نک بدایتندہ (۶۹۹) سنہ سی قونیہ سلطانلنی منقرض اولدی . بامفیلیا
 وکیلکیادہ تکه نامیلہ بر بکلک تشکل ایلدیکی یازیلپور . تاریخلر بزہ ۶۹۹ سنہ سندن
 ۷۲۳ سنہ قدر یکریمی دوت سنہ مدتدہ آنطالیہ دہ تکه بک نامندہ برینک حکم
 ایلدیکنی کوسترمیور . یالکز او زمانلردہ یرلیردن برینک حکم ایلدیکنی یازیلپور .
 فی الحقیقہ تکه نامندہ بر ذات وارمیدر؟ (تکه) ارکک کچی دیمک اولدیغندن بویله بونام
 بیوک ذواتہ ویریلہ بیلیرمی؟

عاجز لر بنه قاليرسه، بومملكتنه تكة تسميه سى سېنه كلنجه، آناطوليدە يېڭى فتح ايدىلان ممالكە ترك عشيرتلىرى اسكان ايتديريلەر ك اومملكتى توركلشديرلك اصول وعادات قديمەدن اولديغندن آنطاليە نك فتحندن صكره بو حوالى يەدە تكة عشيرتى اسكان ايتديرلمشدى. بوسېيله مذكور حوالى (تكة ايلي) ناميله يادايدىلىكى مثللو عشيرت بىكرينەدە (تكة بىكى) دىنلدىكندن بوضورتله تكة نامى شايع اولديغنى مأمول ايدرم. سىجل عثمانيدە تكة بك سلاله سى ۳۸۰ سنە امارتدە بولندقلرندن اولوا تكة ايلي ديو مشهور اولدى، دىنلمكدهدر. آنطاليە شھرنده (۶۹۹) سنە سى استقلال اداره تاسيس ايلدىكلىرى فرض ايدلسە، شھرمزبورك (۷۹۴) سنە سى عثمانيلره انتقالى سېيله (۹۵) سنە مستقل قالش اولورلر كە، بومدتك (۲۴) سنە سى اھالىنك انتخاب ايتدىكى بىكك زمانيدر. (۵) سنە سى حميد اوغلنك زمانيدر. (۶۶) سنە سى يونس بىكك تاسيس ايلدىكى امارت مدتيدر كە، ۷۹۴ سنە سى يىلدىرم بايزيد طرفندن الغا ايدلمشدر. بو حالده سىجل عثمانى، بعضلرينك ظنى مثللو، يىلدىرم بايزيد زمانە قدر آنطاليە امارتى مستقلاً يالكىز تكة بك سلاله سنە عائد اولديغنى ظننندە بولنمشدر، و تاريخ بقالرى دە ۳۸۰ سنە يە قدر چيقارلمشدر كە، خطاى فاحشدر.

حميد بك زاده يونس بىكك تاسيس ايلدىكى آنطاليە سلطانلىغى (۶۶) سنە امتداد ايتمش. بورانك سلطانلىرى دە آناطولينك بتون سواحلىندە تشكىل ايدن امارتلىر كىندولرينە (اميرالسواحلى) عنوانى ويردىكلىرى مثللو بولردىخى عين عنوانى آلمشدر. نته كيم محمد بىكك تعمير ايتدىردىكى جامعك قېوسى اوزرنده كى كىتابەنك عىنى بالا يە يازلمشدى. فاتح سلطان محمد، قرامان اوجاغى سوندرمكە چالشدىغى صرەدە، يعنى (۸۷۹) سنە سنده دىخى وندىك دونماسى قرامانىيە امداد اولق اوزرە آنطاليە و سلفكە ساحلررنده انواع خسارات و تخرىباتدە بولنمشلر ايدى.

۸۰۴ سنە سى ذى الحجە سنك اون طقوزنجى كونى وقوعبولان انقرە ميدان محاربە سنك فرداسندە يىلدىرم بايزيد طرفندن مملكتلىرى ضبط ايدىلان امارات متفرقه بىكلىرى يە كندى امارتكاھلرينە عودتله قديم حكومتلىرىنى يىكىدن تاسيس ايتلمشردى. آنطاليە سىلطانى اولان عثمان بك بونلر ميانندە بولنموردى. آنطاليە (۷۹۳) سنە سنده عثمانيلره انتقال ايلدىكى حالده مير مشاراليە بعض مورخلره كورە (۸۲۴) وا كثرينە نظراً (۸۳۰) سنە سى قرامان اوغلى محمد بك اعانە سىلە آنطاليە ضبطنە

کلدیکی آکلاشیلور . (۳۱) ویا (۳۷) سنه غیوبت ایدن عثمان بکک (۸۰۴) سنه سی تیموره مراجعتله مملکتی عثمانلیلر یدندن قورتارمغه غیرت ایلوب ایلدیکی مجهولدر .

(۷۹۳) سنه سی آنطالیه امیر تعین اولونان فیروز بکی (۸۳۰) سنه سی ینه امارتگاهنده فقط حالت نزعه اولدیغی حالده بولیورز .

تیمورلنک سلطان حسین نام طوروتی قرامان، تکه وحیدایللری یغماسنه و مال امان طوبلامسینه مأمور ایلشیدی. فیروزبک سکزیبق آی قدر امتداد ایدن بوقارغشه لقدمه آنطالیه نی نصل محافظه ایده بیلدی. شهر مزبور کده تالان ایدلمش اوله جفی شبهه سزدر. سلطان حسین حشراتی شهره تقرب ایدنجه فیروزبک برطرفه کیزلنرک مؤخرآینه قلعه سنه سی کلدی؟ ویا شهرنامه فدیة نجات ویره رک شهری بسبتون پامال اولمقدن وقایه و محافظه صورتیله می قالدی بیله مز . عثمان بکک ییلدیرم بازید اردوسندن خوفه دوشوب فرار ایلدیکی اولجه یازلمشیدی. (۸۳۰) سنه سی قرامان اوغلی محمد بکه دخالتله امارتنک اعاده سنه معاونت ایله سنی رجا و تکه ایلی اهاالیسندن بعض جاهللی جمع ایله برقوة عسکریه ده پیدا ایلسنه مبنی محمد بکک امریله آنطالیه قریبی اولان استانوزه حرکت و قرامان عسکرینی بکلمک اوزره اوراده اقامت وانتظار ایلر . اول ایامده فیروز بکک وفاتی وقوع بولمغه تکه قره حصارینک محافظه سنده بولنان اوغلی حمزه بک پدرینک ارتحالیه عثمان بکک کیفیت ورودینی خبر المغله هان رینه بر معتمد آدمی وکیل براقوب آنطالیه کلیر. اهالی، مومی الیهک ورودندن مسرور اوله رق قلعه نک شایان تعمیر محللرینی ترمیمه چالیشورلر ایکن استانوزده مقیم عثمان بکک خسته لندیغی و حرکت مجالی اولمادیغی خبرینی آلتجه حمزه بک قلعه نک کار آزموده کیمسه لرینی جمع ایله کیفیتی آنلره اخبار و قرامان قوتی کلمک سزین عثمان بک اوزرینه شیخون ایدلمسنک مناسب اولوب اولیه جفی استشاره ایلر . اونلرده بو تدبیرک معقول اولدیغی تصدیق و تصویب ایلیرک شهرک کزیده دلاورلرندن و تجربه لی بکیتلرندن برمفرزه ترتیب ایله قراقلق برکیجه ده عثمان بک اردوگاهنی باصقین ایدوب خسته اولان عثمان بکی قتل و اطرافنه طوبیلانلرک هر برینی برطرفه پراکنده ایلیرک مشارالیهک جمله ماملکی ایله همشیره سنی آلوب حصاره عودت ایدرلر . بو صورتله حمید اوغلی یونس بک طرفندن تأسیس ایدیلان آنطالیه

امارتی بکلرینک سلسلہ سی دہ منقطع اولور .

حمزہ بک وقعہ بی بر تفصیل مراد ثانی یہ عرض ایلر . وقعہ بی خبر آلان قرامان زادہ محمد بک ویردیکی قراردن نکول ایتیموب اردو سیلہ آنطالیہ بی تحت محاصرہ یہ آلیر . برقول دہ اوچ آی دیگر برقولہ کورہ یدی آی محاصرہ امتداد ایلر . سلطان مرادک روم ایلندن آناتولی یہ کچدیکنی خبر آلان محمد بک سلطانک ورودندن حصارک ضبطی ایچون هجومہ الویریشلی بر محلی آرامق اوزرہ حصار قربندہ اسب سوار اولہرق کزر ایکن قلعه دن آتیلان برطوب کلہ سی مشارالہہ تصادف ایتکلہ آتندن میتا یرہ دوشوب حیوانی دہ اور کہرک صیچرایہ صیچرایہ صحراہ طوغری قاچوب کیتدیکنندن اهل قلعه قرامان بکنک اورلدیغنی تحقیق ایدوب حمزہ بکہ مزدہ ایدرلر . متوفی محمد بکک ابراہیم وعلی بک ناملرنده ایکی اوغلی دہ قرامان اردوسندہ ایمشیر . پدرلرینک وفاتی اوزرینہ اردوی تشکیل ایدن عسا کرک اکثری ابراہیم بکہ بیعت ایلدکلرینہ متأثر اولان علی بک اردوسندن فرار ایلہ آنطالیہ حصارینہ کلہرک حمزہ بکہ التجا ایلر . ابراہیم بک ایسہ پدرینک جسدینی بر حیوانہ یوکلوب عسکریلہ برابر علی المعجلہ مملکتہ عزیمت ایدر . اهل حصار قلعه دن خارجہ چیقوب قرامان اردو کاهندہ عجلہ ایلہ براقدقلری اشیایی یغما ایدوب محمد بکی تلف ایدن طوب دانہ سنی دہ بولارق عودت لرنده حصارک قبوسی اوزرینہ آصارلر . حمزہ بک قرامان اوغلی علی بک ایلہ برابر حادثہ اخیرہ نک دہ صورت جریاتی حاکی عریضہ سنی سلطان مراد عرض ایلدیکنندن وقعہ یہ آکاہ اولان سلطان مراد فوق الحد مسرور اولوب حمزہ بکہ بر مرصع کمر وشمشیر و برالتون اکرلی اسب بی نظیر ارسال وتکہ سنجاغنی عنایت ایلہ عثمان چلبینک همشیرہ سنی دہ نکاح شرعی ایلہ آلسنی امر بیورر (۱) .

علی